

Teaching Guide				
Identifying Data			2020/21	
Subject (*)	Psychology of Language Development	Code		652G04007
Study programme	Grao en Logopedia			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Graduate	2nd four-month period	First	Basic training	6
Language	SpanishGalician			
Teaching method	Hybrid			
Prerequisites				
Department	Psicoloxía			
Coordinador	Bao Fente, María Concepción	E-mail	maria.bao@udc.es	
Lecturers	Bao Fente, María Concepción Ogneva , Anastasiia Rodríguez Llorente, Carolina	E-mail	maria.bao@udc.es anastasiia.ogneva@udc.es carolina.rodriguez.llorente@udc.es	
Web				
General description	A materia pretende introducir aos estudantes no coñecemento das características xerais do desenvolvemento e da adquisición da linguaxe, centrándose na adquisición da lingua materna ou primeira lingua. Trata de presentar a linguaxe no contexto do comportamento humán, destacando as interrelacións entre linguaxe, motricidade, afectividade e cognición. A materia pretende achegar ao estudante ao coñecemento do desenvolvemento da linguaxe desde unha perspectiva profesionalizante. Por iso as prácticas de campo e de aula cobran unha importancia esencial no desenvolvemento da materia.			
Contingency plan	1. Modifications to the contents 2. Methodologies *Teaching methodologies that are maintained *Teaching methodologies that are modified 3. Mechanisms for personalized attention to students 4. Modifications in the evaluation *Evaluation observations: 5. Modifications to the bibliography or webgraphy			

Study programme competences	
Code	Study programme competences
A2	Coñecer e integrar os fundamentos psicolóxicos da Logopedia: o desenvolvemento da linguaxe, o desenvolvemento psicolóxico, a Neuropsicoloxía da linguaxe, os procesos básicos e a Psicolingüística.
A3	Coñecer e integrar os fundamentos lingüísticos da Logopedia: Fonética e fonoloxía, morfosintaxe, semántica, pragmática, sociolingüística.
A8	Coñecer os fundamentos do proceso de avaliación e diagnóstico.
A18	Coñecer e realizar a intervención logopédica en Atención Temprá.
A26	Adquirir un coñecemento práctico para a avaliación logopédica.
A28	Adquirir un coñecemento práctico en intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares, clínico-sanitarios e asistenciais).
A32	Utilizar tecnoloxías da información e da comunicación.
B1	Acceso, selección e xestión das fontes de información relevantes para a práctica profesional.

B2	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B3	Apreciar as distintas manifestacións da diversidade.
B4	Aprender a aprender.
B5	Aprender autonomamente, e motivarse para facelo de forma continuada.
B13	Coñecer e manexar as novas tecnoloxías da comunicación e da información.
B24	Traballar en equipo e, de ser o caso, de forma interdisciplinar.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Learning outcomes			
Learning outcomes		Study programme competences	
Aprender a aprender: aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo, que lle permita asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.		B2 B4	C7
Apreciar as distintas manifestacións da diversidade.		B3	
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C6
Coñecer e integrar os fundamentos psicolóxicos da Logopedia: o desenvolvemento da linguaxe, o desenvolvemento psicolóxico, a Neuropsicoloxía da linguaxe, os procesos básicos e a Psicolingüística.		A2	
Coñecer e integrar os fundamentos lingüísticos da Logopedia: Fonética e fonoloxía, morfosintaxe, semántica, pragmática, sociolingüística.		A3	
Adquirir un coñecemento práctico para a avaliación logopédica.		A8 A26	
Adquirir un coñecemento práctico en intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares, clínico-sanitarios e asistenciais).		A18 A28	
Acceso, selección e xestión das fontes de información relevantes para a práctica profesional.		B1	
Aprender autonomamente, e motivarse para facelo de forma continuada.		B5	
Traballar en equipo e, de ser o caso, de forma interdisciplinar.		B24	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.		A32 B13	C3

Contents	
Topic	Sub-topic
1. O concepto de linguaxe e outros conceptos básicos	1.1. O concepto de desenvolvemento, a súa natureza e determinantes 1.2. A comunicación humana 1.3. A linguaxe e as linguas 1.3. A fala: modalidades 1.5. Adquisición vs. aprendizaxe
2. As relacións entre linguaxe e pensamento	2.1. Teorías, escolas e modelos 2.2. A linguaxe como capacidade cognitiva 2.3. Procesos evolutivos no desenvolvemento infantil 2.4. Etapas na adquisición da linguaxe 2.5. Privación lingüística e semilingüismo

3. A adquisición da linguaxe ata os 6 anos	3.1. Bases sociais e cognitivas da linguaxe: as primeiras manifestacións comunicativas. 3.2. O desenvolvemento da linguaxe ata os 2 anos: o balbucio e a comunicación xestual, primeiras palabras e emisións na lingua materna (L1) 3.3. O desenvolvemento da linguaxe entre os 2 e os 6 anos: características fonolóxicas, gramaticais, semánticas e pragmáticas. 3.4. A aprendizaxe de segundas linguas (L2) ou extranxeiras (LE): monolingüismo vs. plurilingüismo 3.4. As diferencias individuais na adquisición da linguaxe: a importancia do contexto (L1, L2 e LE) 3.5. A importancia da Atención Temperá
4. A adquisición da linguaxe entre os 6 e os 12 anos	4.1. As estruturas sintácticas complexas 4.2. A organización do discurso 4.3. A actividade metalingüística 4.4. O desenvolvemento das estratexias comunicativas 4.5. A aprendizaxe da lingua escrita.
5. A avaliación do desenvolvemento da linguaxe	5.1. Dimensións, tipos de avaliación e probas. 5.2. Recursos e estratexias para a avaliación profesional 5.3. Orientacións para a (auto)avaliación na familia e na escola.
6. A intervención logopédica en contextos naturais de adquisición lingüística.	6.1. Principios fundamentais da intervención inter o transdisciplinar. 6.2. Obxectivos da intervención no entorno familiar. 6.3. Posibilidades da intervención no entorno escolar.

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours
Mixed objective/subjective test	A2 A3 A8 A18 A26 A28 A32 B2 B3 B13 C3	2	8	10
Document analysis	A2 A3 A8 A18 B1 B2 B3 C3 C6	15	22.5	37.5
Case study	A3 A18 A26 A28 A32 B2 B3 B24 C6	40	30	70
Supervised projects	A2 A8 A26 B1 B2 B3 B24 C3 C6	14	10.5	24.5
Student portfolio	B2 B4 B5 B24 C3 C6 C7	2	3	5
Personalized attention		3	0	3
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	Description
Mixed objective/subjective test	A avaliación dos contidos teóricos traballados nas sesións expositivas e interactivas farase a través dunha proba que combina diferentes tipos de preguntas para valorar os coñecementos adquiridos polo alumnado.
Document analysis	As lecturas, documentos audiovisuais, referencias, ect. que se revisarán no desenvolvemento das sesións expositivas e interactivas como introducción, complemento ou síntese dos contidos traballados de carácter teórico e práctico serán avaliados especificamente na proba mixta.

Case study	Nas sesións interactivas presentaránse mostras reais da linguaxe infantil que serán obxecto de análise a través do traballo colaborativo en pequenos grupos. Deste xeito situarás ao alumnado ante situacións concretas de avaliación e intervención logopédica.
Supervised projects	A posta en práctica das diferentes tarefas e actividades de tipo individual ou grupal que serán realizadas nas sesións interactivas servirán para aplicar os contidos teóricos traballados previamente e facilitar así unha aprendizaxe autónoma por parte do alumnado.
Student portfolio	De xeito virtual, os estudantes realizarán ao longo do curso un cartafol no que recollerán todas as tarefas e actividades de aprendizaxe realizadas (esquemas, presentacións, traballos, lecturas, prácticas, etc.) cón fin de facilitar a reflexión e autoavaliación do proceso formativo.

Personalized attention	
Methodologies	Description
Student portfolio	Para a análise das fontes documentais, a realización dos estudos de casos e dos traballos tutelados é importante consultar cón profesorado os avances que se vaian realizando progresivamente para dispoñer das orientacións necesarias en cada caso e asegurar a súa adecuación aos obxectivos de aprendizaxe propostos. A elaboración do portafolio pretende facilitar a autoavaliación por parte do alumnado e a avaliación formativa por parte do profesorado polo que tamén é aconsellable a atención personalizada. En todos os casos o seguimento farase preferentemente de forma individualizada a través do correo electrónico ou en titorías presenciais ou non presenciais.
Document analysis	
Case study	
Supervised projects	

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Student portfolio	B2 B4 B5 B24 C3 C6 C7	O cartafol servirá como mostra ou evidencia das aprendizaxes acadadas na materia. Deberá presentarse ao remate da mesma, debidamente estruturado de acordo as indicacións efectuadas para a súa realización. Para facilitar a autoavaliación, o alumnado seleccionará e incorporará os materiais que considere oportunos entre todos os produtos finais do traballo realizado nas sesións expositivas e interactivas. Entre o material seleccionado poderá incorporar os comentarios ou cualificacións oportunas realizadas por parte do profesorado ou compañeiros. A súa entrega en prazo e forma oportunas suporá un 10% da cualificación total da materia.	10
Mixed objective/subjective test	A2 A3 A8 A18 A26 A28 A32 B2 B3 B13 C3	Realizarás unha proba de avaliación dos contidos impartidos ao longo do curso. A proba consistirá na resolución de cuestións de resposta curta así como de cuestións tipo test (varias alternativas de resposta nas que o estudantado deberá escoller cal é a correcta). Terá un peso do 40% da nota final. A entrega en prazo e forma oportunas de todos os comentarios, informes, actividades, etc. que se realicen sobre as fontes documentais suporá un 10% da cualificación total da materia.	50
Case study	A3 A18 A26 A28 A32 B2 B3 B24 C6	A análise e resolución dos casos prácticos será o 25% da cualificación final da materia.	25
Supervised projects	A2 A8 A26 B1 B2 B3 B24 C3 C6	As tarefas e actividades propostas permitirán a avaliación continua dos progresos de cada estudante na consecución dos contidos programados, tanto teóricos como prácticos. Terán un peso do 15% na cualificación total da materia.	15

Assessment comments

OPCIÓN A: Alumnado con dedicación completa (asistencia/participación nas actividades lectivas igual ou superior ao 85%)

a) Traballo en grupo (máx.50%): Elaboración e presentación dos estudos de casos (25%) e traballos tutelados (15%), así como a elaboración e presentación dun portafolio (10%).

b) Traballo individual (máx. 50%): Realización dunha proba escrita sobre os contidos da materia (40%) na que se evidencie o análise realizado das fontes documentais (10%).

OPCIÓN B: Alumnado con dispensa académica (recoñecemento da condición de estudante a tempo parcial, previa solicitude ó Decanato)

- Tal como se establece na "Norma que regula o réxime de dedicación ao estudo e a permanencia e a progresión dos estudantes de grao e mestrado universitario na Universidade daCoruña" (aprobada en Consello de Goberno de 28 de xuño de 2016), o alumnado que ten recoñecida a condición de estudante a tempo parcial terá que asistir ás titorías que así se estipulen de acordo a súa dispoñibilidade para concretar a metodoloxía de avaliación e os porcentaxes correspondentes. En todo caso, malia que o traballo se realice dun xeito individual, deberá realizar as mesmas tarefas que os compañeiros (proba mixta, análise de fontes documentais, estudo de casos, traballos tutelados e portafolio).

ESPECIFICACIÓNS ADICIONAIS:

1. Para superar a materia debe obterse unha cualificación positiva en cada unha das metodoloxías propostas. É necesario obter unha puntuación do 50% do peso de cada unha das partes obxecto de avaliación: proba mixta (mín. 25%), estudos de casos (mín. 12,5%), traballos tutelados (mín.7,5%) e portafolio (mín.5%).

2. Antes da data do exame oficial presentarase o portafolio e todas as tarefas e actividades realizadas tanto nas sesións expositivas como interactivas: para presentarse a proba práctica é condición indispensable. A non presentación en prazo e forma oportunas implicará unha cualificación das mesmas do 50%, como máximo, de acordo ás porcentaxes especificadas no punto anterior.

3. A convocatoria de xullo estará sometida aos mesmos criterios que a convocatoria de xaneiro.

4. Segundo establecen as "Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario" (aprobada o 19/12/2013 e modificada o 30/04/2014) no Art. 21.2: Considerarase como ?Non presentado? (NP) a aquel estudante que, estando matriculado na materia, non concorra ás distintas actividades de avaliación que se establecen para o curso académico. Así, será cualificado como ?Non presentado? cando:

a) Non complete o proceso de avaliación continua, nas condicións que figure na guía docentes, ou

b) non se presente á proba do período oficial de avaliación.

Basic	- Andalucía. Consejería de Educación y Ciencia (1994). Desarrollo del lenguaje oral : ejercicios prácticos para mejorar.... Andalucía. Consejería de Educación y Ciencia - Ariza Sierra, María del Pilar y Rodríguez Pardo, Juan Luis ; coord (2008). Desarrollo del lenguaje en la etapa de educación infantil, algunas actividades para promover su desarrollo y experiencias para necesidades específicas de apoyo educativo (NEAE). Castilla Ruiz, Guillermo - Clemente Linuesa, María (1990). Actividades para el desarrollo del lenguaje. Universidad de Salamanca. Ediciones Universidad Salamanca - Crystal, David (1983). Patología del lenguaje. Madrid: Cátedra - Escandell Vidal, M. Vitoria. (2014). La comunicación : lengua, cognición y sociedad . Madrid: AKal - Garton, Alison F. (2001). Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición. Ediciones Paidós Ibérica, S.A. - Karmiloff, K. y Karmiloff- Smith, A. (2005). Hacia el lenguaje. Madrid: Morata - López García, Angel (1988). Psicolingüística. Madrid: Síntesis - Moreno Cabrera, Juan Carlos (2013). Cuestiones clave de la Lingüística. Madrid: Síntesis - Moreno Manso, Juan Manuel ; ed (2004). Retrasos en la adquisición y desarrollo del lenguaje : estudio de casos. Instituto de Orientación Psicológica Asociados, S.L. - Moreno Ríos, Sergio (2005). Psicología del desarrollo cognitivo y adquisición del lenguaje. Editorial Biblioteca Nueva, S.L. - Owens, Robert (2003). Desarrollo del lenguaje. Pearson Alhambra - Peraíta, Herminia (1988). Adquisición del lenguaje. . Madrid: UNED - Serra, M., Serrat, E., Solé, R., Bel, A. y Aparici, M. (2000). La adquisición del lenguaje.. Barcelona: Ariel - Vallverdú Corona, Marta (2007). Adquisición y desarrollo del lenguaje en la etapa de educación infantil. Tutorial Formación, S.L.L. - Vila, Ignasi (1990). Adquisición y desarrollo del lenguaje. Editorial Graó Referencias fundamentales: Bruner, J. (1984) Acción, pensamiento y lenguaje. Madrid: Alianza. Bruner, J. (1986) El habla del niño. Aprendiendo a usar el lenguaje. Barcelona: Paidós. Bruner, J. y Watson, R. (1995). El habla del niño : aprendiendo a usar el lenguaje . Barcelona: Paidós. Chomsky, N., Mukherji, N., Patnaik, B. y Agnihotri, R. (2000). The architecture of language. New Delhi: Oxford University Press. Jakobson, R. y Hall, M. (1973) Fundamentos del lenguaje. Madrid: Ayuso. Langacker, R. (1978-1991). Foundations of Cognitive Grammar I, II. Stanford: The University Press. Luria, A. R. y Yudovich, F. (1978) Lenguaje y desarrollo intelectual en el niño. Madrid: Siglo XXI. Piaget, J. (1923). Le langage et la pensée chez l'enfant. Paris. Sperber, D y Wilson, D. (1986, trad. Esp. 1994). La Relevancia. Comunicación y procesos cognitivos. Madrid: Visor. Vygotsky, L. (1963). Thought and Language. Cambridge: The MIT Press.
-------	--

Complementary

- Moreno Zazo, Montserrat (1988). Desarrollo del lenguaje en bilingües familiares : mezcla de código.... Universidad de Barcelona. Publicaciones y Ediciones = Universitat de Barcelona. Publicacions i Edici
 - Muñoz Silva, Alicia; Alonso Martín, Pilar y Angulo García, Juan (2004). Adquisición, desarrollo y trastornos del lenguaje infantil. Universidad de Huelva. Servicio de Publicaciones
 - Egea Díaz, Elena; Villaverde Polo, Rosa Ana y Sáez Domínguez, Noelia (2007). Desarrollo del lenguaje en el niño sordo. Tutorial Formación, S.L.L.
 - Garton, Alison y Pratt, Chris (1991). Aprendizaje y proceso de alfabetización : el desarrollo del lenguaje hablado y escrito. Ediciones Paidós Ibérica, S.A.
 - López García, Angel (2000). Psicolingüística. En F. Ramallo, G. Rei Doval y XP Rodríguez Yañez (eds.): Manual de Ciencias da Linguaxe . Vigo: Xerais
 - Marchesi, A. ... [et al.] (1995). Desarrollo del lenguaje y el juego simbólico en los niños sordos profundos. Ministerio de Educación, Política Social y Deporte . Subdirección General de Información y Publicaci
 - Pinker, Steven (1995). El instinto del lenguaje. Cómo crea el lenguaje la mente. Madrid: Alianza
 - Tomasello, Michael (2013). Los orígenes de la comunicación humana. Madrid: Katz
 - Tomasello, Michael and Bates, Elisabeth (2001). Language development the essential readings . Massachusetts : Blackwell
- Otras referencias de interese: Belichón, M., Rivièr, A. e Igoa, J.M. (1992) Psicología del lenguaje. Investigación y teoría. Valladolid: Trotta S.A. Bronckart, J.P. (1980) Teorías del lenguaje. Barcelona: Herder. Brown, R. (1981) Psicolingüística: algunos aspectos acerca de la adquisición del lenguaje. México: Trillas. Bush, W. y Taylor, M. (1984) Cómo desarrollar las aptitudes psico-lingüísticas. Ejercicios prácticos. Barcelona: Martínez Roca. Clemente, R.A. (1995) Desarrollo del lenguaje. Barcelona: Octaedro. Clemente Linuesa, M. (1989): Actividades para el desarrollo del lenguaje. ICE: Salamanca. Galeote, M.A. (2002). Adquisición del lenguaje: problemas, investigación y perspectivas. Madrid: Pirámide. García Madruga, J. y Lacasa, P. (1990) Psicología evolutiva 1. Caps. 14 y 15. Madrid: U.N.E.D. González, A., Fuentes, J., de la Morena, L. y Barajas, C. (1995) Psicología del desarrollo: Teoría y prácticas. Málaga: Aljibe. Hoffman, L.; Paris, S. y Hall, E. (1995). Psicología del desarrollo hoy. Madrid: McGraw-Hill. Herriot, P. (1977) Introducción a la psicología del lenguaje. Barcelona: Labor. Luke, A. y Vila, I. (1990) Desarrollo del lenguaje. En J. Palacios, A. Marchesi y C. Coll (comps.) Desarrollo psicológico y educación 1. Psicología evolutiva. Madrid: Alianza. Miller, G.A. (1985) Lenguaje y habla. Madrid: Alianza. Nelson, K. (1985) El descubrimiento del sentido. Madrid: Alianza. Oléron, P. (1981) El niño y la adquisición del lenguaje. Madrid: Morata. Rondal, J.A. (1990) La interacción adulto-niño y la construcción del lenguaje. México: Trillas. Rondal, J.A. (1999). El desarrollo del lenguaje. Barcelona: ISEP Universidad. Ruiz, M. (2000). Cómo analizar la expresión oral de los niños y niñas. Málaga: Aljibe. Serra, M., Serrat, E., Solé, R., Bel, A. y Aparici, M. (2000). La adquisición del lenguaje. Barcelona: Ariel. Siguán, M. (1979) Lenguaje y clase social. Madrid: Pablo del Río Editor. Siguán, M. (1984) Estudios sobre psicología del lenguaje infantil. Madrid: Pirámide. Silvestre, N. y Solé, R. (1993) Psicología Evolutiva. Infancia y preadolescencia. Caps. 5, 9, 13 y 14. Barcelona: CEAC. Slobin, D. (1979) Siete preguntas acerca del desarrollo del lenguaje. En J. Delval (comp.): Lecturas de Psicología del niño 2. El desarrollo cognitivo y afectivo del niño y del adolescente. Madrid: Alianza. Soto, P. (1984) El desarrollo del lenguaje. En J. Palacios, A. Marchesi y M. Carretero (comps.): Psicología Evolutiva 2. Desarrollo cognitivo y social del niño. Madrid: Alianza. Triadó, C. y Forns, M. (1989). La evaluación del lenguaje: Una aproximación evolutiva. Barcelona: Anthropos. Valle, F., Cuetos, F., Igoa, J. y del Viso, S. (1990) Lecturas de Psicolingüística 1. Comprensión y producción del lenguaje. Madrid: Alianza. Psicología. Peralbo, M.; Gómez- Durán, B.J.; Santórum, R. y García, M. (Coord.) (1998). Desarrollo del lenguaje y cognición. Madrid: Pirámide. Tomasello, M. (2003). Constructing a language: a usage-based theory of language acquisition. Cambridge (Mas.): Harvard University Press. Vasta, R.; Haith, M.M. y Miller, S.A. (1996). Psicología infantil. Barcelona: Ariel. Vieiro, P.; Peralbo, M. y García Madruga, J.A. (1997). Procesos de adquisición y producción de la lecto-escritura. Madrid: Aprendizaje-Visor. Vila, I. (1984) Del gesto a la palabra: una explicación funcional. En J. Palacios, A. Marchesi y M. Carretero (comps.): Psicología Evolutiva 2. Desarrollo cognitivo y social del niño. Madrid: Alianza. Vila, I. (1990) Adquisición del lenguaje. En J. Palacios, A. Marchesi y C. Coll (comps.) Desarrollo psicológico y educación I. Psicología evolutiva. Madrid: Alianza. Villiers, A. de y Villier, J. de (1980) Primer lenguaje. Madrid: Morata. Ward, S. (2001). Babytalk: el libro pionero y decisivo para ayudar a los niños en el lenguaje y la comunicación. Madrid: Debate.

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Linguistics/652G04004

Psycholinguistics/652G04003

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Teaching Foundations in Speech Therapy /652G04008

Foundations of Assessment and Diagnosis/652G04010

Subjects that continue the syllabus

Speech Therapy Intervention in Language Disorders/652G04034

Clinical Linguistics/652G04042

Other comments

Os contidos e actividades serán accesibles para todo o alumnado. No caso do alumnado con diversidade funcional ou NEAE facilitarase a adquisición das competencias da materia dun xeito inclusivo, de acordo as recomendacións e axustes razoables propostos pola Unidade de Atención á Diversidade (ADI).

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.